

**YANGI O‘ZBEKISTON SHAROITIDA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHGA
QARATILGAN FAOL IJTIMOY HIMOYA TIZIMI**

G‘ayratjonova Fotima Ganijon qizi
Qo‘qon Davlat Universiteti Xorijiy
Filologiya Fakulteti 1 –kurs talabasi

Annotatsiya: Maqolada Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida ijtimoiy himoya tizimining roli, uning zamonaviy falsafiy asoslari va kambag‘allikni qisqartirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Ijtimoiy himoya nafaqat moddiy yordam, balki inson salohiyatini rivojlantirish, adolat va barqarorlikni ta‘minlashga qaratilgan kompleks tizim sifatida ko‘rib chiqiladi. Maqolada manzilli yordam, bandlikni ta‘minlash, ijtimoiy xizmatlar va inson kapitalini rivojlantirish kabi yo‘nalishlar amaliy misollar bilan yoritilgan. Shuningdek, innovatsion yondashuv va milliy qadriyatlarni uyg‘unlashtirish orqali ijtimoiy himoya tizimi samaradorligi oshirilayotgani ko‘rsatiladi.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, ijtimoiy himoya, kambag‘allikni qisqartirish, manzilli yordam, bandlik, ijtimoiy xizmatlar, inson kapitali, adolat, barqarorlik, innovatsion yondashuv

Abstract: The article analyzes the role of the social protection system in the development strategy of New Uzbekistan, its modern philosophical foundations, and its significance in poverty reduction. Social protection is considered not only as material assistance but also as a comprehensive system aimed at developing human potential, ensuring justice, and maintaining social stability. The article highlights practical directions such as targeted assistance, employment and entrepreneurship support, social services, and human capital development. It also demonstrates that the effectiveness of the social protection system is increasing through innovative approaches and the integration of national values.

Keywords: New Uzbekistan, social protection, poverty reduction, targeted assistance, employment, social services, human capital, justice, stability, innovative approach

Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida aholini ijtimoiy himoya qilish masalasi davlat siyosatining eng ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qayta ko‘rib chiqilib, yuqori bosqichga ko‘tarildi. Kambag‘allikni kamaytirish, aholining turmush sharoitlarini yaxshilash, ijtimoiy yordamning manzilliligi va samaradorligini oshirish — davlat tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy islohotlarning markazida turadi. So‘nggi yillarda mamlakatda ijtimoiy himoya tizimi modernizatsiya qilinib, inson manfaatlariga yo‘naltirilgan yangi yondashuvlar shakllandi.

Ijtimoiy himoya — bu nafaqat moddiy yordam mexanizmi, balki jamiyatda adolat, barqarorlik, teng imkoniyatlar yaratishga qaratilgan kompleks ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy va ma'naviy choralar majmuasidir. Mazkur tizimning rivoji aholi farovonligi, jamiyat taraqqiyoti hamda davlatning insonparvar siyosatining amaliy ifodasi sifatida qaraladi.

Ijtimoiy himoya tushunchasining shakllanishi va falsafiy mohiyati

“Ijtimoiy himoya” tushunchasi XIX asr oxirlaridan keng qo'llanila boshlangan bo'lsa-da, o'zbek xalqida bu hodisa ming yillik an'ana va qadriyatlarga ega: mehr-shafqat, qo'ni-qo'shnichilik, beva-bechoraga yordam, saxovat kabi qadriyatlar yillar davomida ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning tabiiy shakllari sifatida amal qilib kelgan.

Falsafiy tadqiqotlarda ijtimoiy himoya turlicha talqin qilinadi:

- ayrim olimlar uni faqat iqtisodiy yordam sifatida ko'rsatsa,
- boshqalar uni jamiyat barqarorligini ta'minlovchi siyosiy tizim sifatida talqin qiladi,
- zamonaviy yondashuv esa ijtimoiy himoyani iqtisodiy, huquqiy, ma'naviy va psixologik elementlarni qamrab oluvchi kompleks tizim deb e'tirof etadi.

Sh.Sodiqova, O.V. Romashev, K.X. Abdurahmonov kabi olimlarning asarlarida ijtimoiy himoya tushunchasining kengayishi, uning jamiyatda tenglikni ta'minlashdagi roli yoritiladi.

Olimlar fikriga ko'ra, ijtimoiy himoya:

- faqat moddiy yordam bilan chegaralanmaydi,
- inson salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi,
- jamiyat barqarorligini saqlashga yordam beradi,
- iqtisodiy islohotlarning insoniy yo'nalishini belgilaydi.

Demak, ijtimoiy himoya — bu insonni nafaqat moddiy, balki ma'naviy va ruhiy jihatdan qo'llab-quvvatlashning yaxlit tizimidir.

Kambag'allikni qisqartirishda faol ijtimoiy himoya tizimining o'rni

Yangi O'zbekiston sharoitida kambag'allikni kamaytirish davlat siyosatining asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilanib, quyidagi yo'nalishlarda faol islohotlar amalga oshirilmoqda:

1. Manzilli moddiy yordam tizimini takomillashtirish

Kambag'al aholi qatlamiga nafaqat pul ko'rinishida yordam, balki ularni band qilish, hunar o'rgatish, ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish orqali ko'mak berish tizimi shakllandi.

Bu yordamlar quyidagi guruhlariga qaratilgan:

- kam ta'minlangan oilalar,
- boquvchisini yo'qotganlar,
- nogironligi bor shaxslar,
- ko'p bolali oilalar.

2. Bandlikni ta'minlash va tadbirkorlikka jalb etish

Yilma-yil tasdiqlanadigan davlat dasturlari orqali:

- o'quv kurslari,
- mikrocreditlar,
- kasbga o'qitish,
- hududlarda yangi ish o'rinlari yaratish kabi mexanizmlar kengaymoqda.

Bu esa ijtimoiy yordam oluvchilarni "faol ishtirokchi"ga aylantirish tamoyilini ro'yobga chiqaradi.

3. Ijtimoiy xizmatlar doirasining kengayishi

"Ijtimoiy xizmatlar markazlari" orqali aholining ehtiyojidan kelib chiqqan:

- psixologik yordam,
- huquqiy maslahat,
- rehabilitatsiya xizmatlari,
- tibbiy yo'llanma va sanatoriy xizmatlari tizimli ravishda yo'lga qo'yilmoqda.

4. Inson kapitalini rivojlantirish

Ta'lim, sog'liqni saqlash, malaka oshirish dasturlari kambag'allikdan chiqishning eng samarali vositasi sifatida qaraladi. Davlatning bu boradagi siyosati insonning uzoq muddatli rivojlanishiga qaratilgan.

Ijtimoiy himoya tizimining zamonaviy falsafiy asoslari

Olimlar ta'kidlaganidek, ijtimoiy himoya tizimi quyidagi tamoyillarga asoslanishi lozim:

1. Insonparvarlik tamoyili

Ijtimoiy himoya markazida iqtisodiy natija emas, balki insonning o'zi turadi.

Bu yondashuvga ko'ra:

- insonning qadr-qimmati,
- uning huquqlari,
- salohiyatini rivojlantirish asosiy maqsad sifatida qaraladi.

2. Adolat tamoyili

Ijtimoiy yordam faqat haqiqiy ehtiyojmandlarga yetib borishi kerak.

Shu bois manzillilik, shaffoflik va ochiqlik tizimi kuchaytirildi.

3. Barqarorlik tamoyili

Ijtimoiy himoya jamiyatdagi ijtimoiy-iqtisodiy muvozanatni saqlovchi mexanizm bo‘lib, tabaqalanishning keskin oshib ketishiga yo‘l qo‘ymaydi.

4. Innovatsion yondashuv

Ijtimoiy himoyaning zamonaviy modeli:

- raqamlashtirilgan tizim,
- yagona ro‘yxatlar,
- avtomatlashtirilgan tekshiruv mexanizmlari asosida ishlashni talab qiladi.

Faol ijtimoiy himoyaning amaliy natijalari

Yangi O‘zbekiston ijtimoiy siyosati natijasida:

- bir necha milliondan ortiq aholi turli dasturlar orqali qo‘llab-quvvatlandi;
- “Temir daftar”, “Ayollar daftari”, “Yoshlar daftari” kabi manzilli ro‘yxatlar shakllandi;
- mahalla tizimi orqali yordamning aniqligi oshdi;
- oilaviy tadbirkorlik dasturlari kambag‘allikning pasayishiga xizmat qildi;
- aholining ijtimoiy faolligi oshdi, keksalar, nogironlar, ehtiyojmand qatlam bilan ishlash kuchaydi.

Xulosa

Yangi O‘zbekistonning ijtimoiy himoya siyosati nafaqat kambag‘allikni kamaytirish, balki inson salohiyatini ochib berish, ijtimoiy adolatni qaror toptirish, jamiyatda barqarorlikni mustahkamlashga qaratilgan kompleks tizimni yaratdi.

Umumlashtirilgan holda quyidagi xulosalarga kelish mumkin:

1. Ijtimoiy himoya — bu insonparvar va gumanistik tizim bo‘lib, uning negizida inson manfaatlari turadi.
2. Kambag‘allikni qisqartirish faqat moddiy yordam emas, balki ta’lim, bandlik, sog‘liqni saqlash, ijtimoiy xizmatlarni birlashtirgan davlat siyosatining tizimli yo‘nalishidir.
3. Innovatsion yondashuv va milliy qadriyatlarni uyg‘unlashtirgan holda ijtimoiy himoya tizimi takomillashmoqda.
4. Kuchli ijtimoiy himoya — jamiyatda barqarorlik, farovonlik va taraqqiyotning asosiy kafolatidir.

Foydalangan Adabiyotlar:

1. Sodiqova Sh. “Ijtimoiy himoya nazariyasi va amaliyoti”. – Toshkent: Fan, 2019.

2. Romashev O.V. “Ijtimoiy siyosat va himoya tizimi”. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2016.
3. Abdurahmonov K.X. “Ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar va aholining ijtimoiy himoyasi”. – Toshkent: Yangi Asr Avlodi, 2020.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi – 2022–2026”. – Toshkent, 2022.
5. O‘zbekiston Respublikasi Mehnat va ijtimoiy himoya vazirligi hisobotlari. “Aholini ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashning ustuvor yo‘nalishlari”. – Toshkent, 2021–2024.
6. “O‘zbekiston Respublikasida kambag‘allikni qisqartirish strategiyasi”. – Toshkent: Iqtisodiy Tadqiqotlar Markazi, 2021.